

Міністерство освіти і науки України
ВСП Інститут інноваційної освіти
«Київського національного університету будівництва і архітектури»

Затверджено

Вченою радою ВСП ІІНО КНУБА
протокол від 2020 р. № _____

Голова вченої ради

Даневич О.С.

СИЛАБУС

Економіка праці та соціально-трудові відносини

Назва дисципліни

освітній рівень	<u>перший (бакалаврський) рівень вищої освіти</u> (назва освітнього рівня)
галузь знань	281. Публічне управління та адміністрування
спеціальність	281. Публічне управління та адміністрування
спеціалізація	281. Публічне управління та адміністрування
освітня програма	Публічне управління та адміністрування
мова навчання	українська

Силабус навчальної дисципліни «Економіка праці та соціально-трудоі відносини» розроблений на підставі програми навчальної дисципліни «Економіка праці та соціально-трудоі відносини», затвердженої на засіданні Навчально-методичної комісії (протокол від «4» 09 2020 р. № 4) та Вченої ради (протокол від «15» 09 2020 р. № 8).

Розробник: Белова А.І. д.е.н., професор, професор кафедри економіки та менеджменту
(*прізвище, ініціали — вчений ступінь, учене звання, посада*)

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії (протокол від «4.09» 2020 р. № 4).

Голова навчально методичної комісії _____ Новикова І.В.

1. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	Посада	Педагогічна категорія	Наук. ступінь, вчене звання	Наукові інтереси	Контактна інформація
Бєлова Алла Іванівна	Професор кафедри		д.е.н., професор		(063) 805-67-88, allal64@ukr.net, графік консультацій

2. Політика навчальної дисципліни

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (0,5 бала). Обов'язковою є присутність студента на модульному та підсумковому контролях. Перескладання модулів відбувається із дозволу кафедри та навчального відділу за наявності поважних причин. Системно і регулярно переглядати лекційний матеріал, працювати з навчальною та науковою літературою. Здавати самостійні роботи та завдання у визначені терміни. Обов'язковою є присутність студента на модульному та підсумковому контролях. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем у друкованому або електронному вигляді виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика щодо академічної доброчесності: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідувати заняття. Допускається 1 пропуск з поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. Про відсутність з поважних причин доводити до відома викладача заздалегідь. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародна мобільність, карантинні обмеження) навчання може відбуватись в он-лайн формі. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

3. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни. Назва, код модуля та/або навчальної дисципліни кількість кредитів, що відводяться на її вивчення

Програмні результати навчання:

- застосовувати основні поняття, закони і закономірності економіки праці і соціально-трудова відносин;
- визначати та аналізувати показники економіки праці, соціально-економічного розвитку галузей економіки України, показники сучасного стану та напрямки розвитку економіки України.

Дисципліна вивчається після навчальних дисциплін: «Основи економічної теорії», «Маркетинг», «Мікроекономіка», «Макроекономіка»

Навчальна дисципліна «Економіка праці і соціально-трудова відносини», код 1.20, трудомісткість - 4 кредити.

4. Характеристика навчальної дисципліни.

Праця - складне соціально-економічне явище.

Практично немає жодної економічної проблеми в будь-якій сфері людської діяльності, що так чи інакше не пов'язана із працею й потребами людини. Тому трудова діяльність людини,

спрямована на перетворення всіх сфер життя суспільства, займає особливе місце в системі економічних і соціальних пріоритетів. Саме цим визначається особливе місце економіки праці в системі економічних і управлінських наук.

Зокрема, на відміну від інших розділів економічної науки, де трудові аспекти розглядаються в якості одного з факторів виробництва, економіка праці вивчає не тільки способи організації й стимулювання ефективної діяльності працюючої людини. Її завдання полягає в тому, щоб розробити практичні рекомендації для забезпечення високих результатів діяльності організації будь-якої форми власності, колективу, окремого працівника.

Питання економіки праці в сучасних умовах здобувають особливу актуальність, тому що пов'язані з розробкою наукових і практичних проблем, створенням економічних і соціальних передумов ефективного розвитку національної економіки й корінного поліпшення добробуту життя суспільства.

Поступове затвердження в Україні ринкових відносин у сфері праці, які характеризуються становленням і розвитком ринку праці, зростанням безробіття, змінами в концепції зайнятості населення, децентралізації оплати праці, розвитком колективно-договірних відносин, соціального партнерства, викликає необхідність нових підходів до вивчення економічних і соціальних наук про працю. У цих умовах вивчення курсу "Економіка праці й соціально-трудова відносини" здобуває величезне значення, озброюючи студентів знаннями теорії продуктивності праці, що є економічною базою для проведення розумної соціальної політики; оцінки ринку праці й зайнятості населення; визначенням доходів і заробітної плати.

Основна мета курсу - сформувати в майбутнього фахівця комплекс знань умінь і навичок в області економічних відносин, що виникають між людьми в процесі трудової діяльності, ознайомити його з механізмами й формами практичної реалізації цих відносин.

Об'єктом дослідження дисципліни є наймані робітники, трудові колективи й роботодавці; ринок праці, зайнятість і безробіття.

Предметом дослідження є:

- організація й нормування праці;
- доходи й заробітна плата в галузях і на підприємствах всіх організаційно-правових форм;
- прогресивні міжнародні норми й стандарти в галузі економіки праці й соціально-трудова відносин.

При вивченні даного курсу студентам необхідно засвоїти зміст й сутність соціально-трудова відносин, економічні основи управління ними, а також теоретичні основи економіки праці.

Особлива увага повинна бути приділена засвоєнню теорії й практики макроекономічного регулювання соціально-трудова відносин, насамперед – питанням ринку праці, політики зайнятості, відтворення робочої сили, формування якості трудового життя й доходів населення, соціального захисту населення, соціального партнерства.

У ході вивчення курсу студентам рекомендується вивчити теорію й практику організації праці, компетентності персоналу, управління працею, організації й регулювання оплати праці, управління продуктивністю праці й соціально-трудова відносин і ін.

Основні завдання дисципліни:

1. Вивчення системи відносин, що відображають соціально-економічні інтереси людей у процесі трудової діяльності, а також основних теоретичних концепцій економіки праці і їхніх основних постулатів;

2. Придбання вмінь в області розробки практичних рішень по управлінню працею й персоналом на рівні різних суб'єктів управління;

3. Оволодіння навичками аналізу й оцінки найважливіших трудових показників (продуктивність праці, заробітна плата, чисельність персоналу й ін.) і прийняття на цій основі управлінських рішень.

4. Вирішення проблем соціально-трудова відносин у колективах, розвиток працівників у процесі виробничої діяльності.

5. Формування професійної культури особистості. Вивчення даного курсу припускає попереднє освоєння соціально-економічних і загально професійних дисциплін: макро- та мікроекономіки, економічної теорії, соціології, психології, статистики, менеджменту.

Програмні результати навчання за дисципліною «Економіка праці і соціально-трудові відносини»

Результати навчання за дисципліною	Методи навчання	Методи оцінювання
<p>Студент повинен знати:- – теоретичні основи аналізу ринку праці; – співвідношення понять “праця”, “діяльність”, “праця й робота”; – види безробіття і види зайнятості населення; – умови виникнення й ефективного функціонування ринку праці; – елементи структури системи оцінки праці та преміювання; – правила побудови систем оцінки праці та преміювання; – особливості формування та розвитку соціально-трудових відносин в Україні; – елементи мотивації трудової діяльності; – напрямки оптимізації соціальної структури трудового колективу.</p> <p>Вміти: – визначити загальну чисельність і структуру кадрів підприємства; – визначити середньоспискову чисельність працівників; – визначити коефіцієнти вибуття, прийому й плинності кадрів; – визначити загальну потребу в кадрах підприємства; – визначити запланований зріст продуктивності праці; – визначити технологічну, виробничу й загальну трудомісткість виробничої програми підприємства й середній коефіцієнт виконання норм; – визначити економію робочої сили за рахунок підвищення продуктивності нового обладнання; – визначити заробіток робітника; – визначити загальний заробіток бригади робітників; – визначити розцінку на один виріб і заробіток робітника.</p>	<p>Проблемні й оглядові лекції, активні семінари, лабораторні заняття, тренінги, заняття із застосуванням комп’ютерної та телекомунікаційної техніки; Продуктивні методи: проблемний виклад, частково-пошукові та дослідницькі, презентації, кейс- стаді, електронні заняття, дистанційні консультації.</p>	<p>Тестування (письмове), опитування (усне, письмове), реферати, доповіді, розв’язання контрольних завдань</p>

5. Зміст навчальної дисципліни.

5.1. Розподіл годин/тем за видами занять

№ з/п	Назва теми навчальної дисципліни	Форми організації навчання				Усього
		Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Лаб. заняття	Самостійна робота	
1	Об’єкт, предмет і завдання дисципліни	2	2	-	4	8
2	Трудові ресурси й трудовий потенціал підприємства	2	2	-	6	10
3	Соціально - трудові відносини як система	2	2	-	6	10
4	Соціальне партнерство	2	2	-	7	11
5	Ринок праці і його регулювання	2	2	-	7	11
6	Соціально-трудові відносини зайнятості	2	2	-	6	10
7	Організація і нормування праці	2	2	-	6	10

8	Продуктивність й ефективність праці	2	2	-	6	10
9	Політика доходів і оплата праці	2	2	-	6	10
10	Планування праці	2	2	-	6	10
11	Аналіз, звітність, аудит у сфері праці	2	2	-	6	10
12	Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин	2	2	-	6	10
	Разом годин:	24	24	-	72	120

5.2. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	год.	Форма роботи	Зміст завдання	Кількість балів
1.	Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни	1	реферат	Теми рефератів 1-12 (за вибором)	2
		1	доповідь	Теми доповідей 1-6 (за вибором)	1
		1	підготовка контрольних питань	Контрольні питання 1-5	1
		1	практичні завдання	Практичні завдання 1-9	2
2	Тема 2. Трудові ресурси й трудовий потенціал підприємства	3	реферат	Теми рефератів 1-12 (за вибором)	2
		1	доповідь	Теми доповідей 1-14 (за вибором)	1
		1	підготовка контрольних питань	Контрольні питання 1-2	1
		1	практичні завдання	Практичні завдання 1-5	2
3	Тема 3. Соціально-трудові відносини як система	3	реферат	Теми рефератів 4-8 (за вибором)	2
		1	доповідь	Теми доповідей 4-10 (за вибором)	1
		1	підготовка контрольних питань	Контрольні питання 1-5	1
		1	практичні завдання	Практичні завдання 1-15	2
4	Тема 4. Соціальне партнерство	3	реферат	Теми рефератів 1-12 (за вибором)	2
		1	доповідь	Теми доповідей 1-8 (за вибором)	1
		1	підготовка контрольних питань	Контрольні питання 1-2	1
		2	практичні завдання	Практичні завдання 1-5	2

5	Тема 5. Ринок праці і його регулювання	3	реферат	Теми рефератів 5-12 (за вибором)	2
		2	доповідь	Теми доповідей 1-4 (за вибором)	1
		1	підготовка контрольних питань	Контрольні питання 1-6	1
		1	практичні завдання	Практичні завдання 1-5	2
6	Тема 6. Соціально-трудові відносини зайнятості	3	реферат	Теми рефератів 4-12 (за вибором)	2
		1	доповідь	Теми доповідей 1-18 (за вибором)	1
		1	підготовка контрольних питань	Контрольні питання 1-5	1
		1	практичні завдання	Практичні завдання 1-5	2
7	Тема 7. Організація і нормування праці	3	реферат	Теми рефератів 3-12 (за вибором)	2
		1	доповідь	Теми доповідей 1-8 (за вибором)	1
		1	підготовка контрольних питань	Контрольні питання 1-3	1
		1	практичні завдання	Практичні завдання 1-5	2
8	Тема 8. Продуктивність й ефективність праці	3	реферат	Теми рефератів 1-12 (за вибором)	2
		1	доповідь	Теми доповідей 1-8 (за вибором)	1
		1	підготовка контрольних питань	Контрольні питання 1-2	1
		1	практичні завдання	Практичні завдання 1-5	2
9	Тема 9. Політика доходів і оплата праці	3	реферат	Теми рефератів 5-16 (за вибором)	2
		1	доповідь	Теми доповідей 1-8 (за вибором)	1
		1	підготовка контрольних питань	Контрольні питання 1-3	1
		1	практичні завдання	Практичні завдання 1-5	2
10	Тема 10. Планування праці	3	реферат	Теми рефератів 6-19 (за вибором)	2
		1	доповідь	Теми доповідей 1-8 (за вибором)	1
		1	підготовка контрольних питань	Контрольні питання 1-2	1
		1	практичні завдання	Практичні завдання 1-5	2

11	Тема 11. Аналіз, звітність, аудит у сфері праці	3	реферат	Теми рефератів 15-26 (за вибором)	2
		1	доповідь	Теми доповідей 1-8 (за вибором)	1
		1	підготовка контрольних питань	Контрольні питання 1-2	1
		1	практичні завдання	Практичні завдання 1-5	2
12	Тема 12. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудоких відносин	3	реферат	Теми рефератів 21-30 (за вибором)	2
		1	доповідь	Теми доповідей 1-8 (за вибором)	1
		1	підготовка контрольних питань	Контрольні питання 1-2	1
		1	практичні завдання	Практичні завдання 1-5	2

5.3. Тематичний план лекцій

№ з/п	Назва теми лекції	год.	Форма проведення	Завдання для студентів до лекції
1	Об'єкт, предмет і завдання дисципліни	2	оглядова	Тема 1 та завдання до неї опорного конспекту лекцій
2	Трудові ресурси й трудовий потенціал підприємства	2	проблемна	Тема 2 та завдання до неї опорного конспекту лекцій
3	Соціально - трудові відносини як система	2	лекція-візуалізація	Тема 3 та завдання до неї опорного конспекту лекцій
4	Соціальне партнерство	2	проблемна	Тема 4 та завдання до неї опорного конспекту лекцій
5	Ринок праці і його регулювання	2	лекція-візуалізація	Тема 5 та завдання до неї опорного конспекту лекцій
6	Соціально-трудові відносини зайнятості	2	проблемна	Тема 6 та завдання до неї опорного конспекту лекцій
7	Організація і нормування праці	2	лекція-візуалізація	Тема 7 та завдання до неї опорного конспекту лекцій
8	Продуктивність й ефективність праці	2	проблемна	Тема 8 та завдання до неї опорного конспекту лекцій
9	Політика доходів і оплата праці	2	лекція-візуалізація	Тема 9 та завдання до неї опорного конспекту лекцій
10	Планування праці	2	проблемна	Тема 10 та завдання до неї опорного конспекту лекцій
11	Аналіз, звітність, аудит у сфері праці	2	лекція-візуалізація	Тема 11 та завдання до неї опорного конспекту лекцій
12	Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудоких відносин	2	проблемна	Тема 12 та завдання до неї опорного конспекту лекцій

5.4. Тематичний план практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми практичного (семінарського) заняття	год.	Форма проведення	Завдання для студентів до практичного (семінарського) заняття
1	Об'єкт, предмет і завдання дисципліни	2	семінар	1. Праця як об'єкт дослідження і вивчення 2. Предмет і завдання дисципліни 3. Характеристика компонентів процесу праці 4. Економіка праці в системі наук 5. Історичний напрямок економічної думки раціональної організації праці та управління людськими ресурсами
2	Трудові ресурси й трудовий потенціал підприємства	2	семінар	1. Відтворення населення, показники його природного й механічного руху 2. Структура й розміщення населення України
3	Соціально - трудові відносини як система	2	семінар	1. Характеристика соціально-трудова відносин 2. Форми соціально-трудова відносин 3. Типи соціально-трудова відносин 4. Основні принципи формування соціально-трудова відносин 5. Напрямки формування нової системи соціально-трудова відносин
4	Соціальне партнерство	2	семінар	1. Суб'єкти соціального партнерства 2. Трудовий конфлікт: сутність, типи, причини виникнення і його врегулювання
5	Ринок праці і його регулювання	2	семінар	1. Поняття і особливості ринку праці 2. Елементи та кон'юнктура ринку праці 3. Сегментація та функції ринку праці 4. Інфраструктура ринку праці та її елементи 5. Механізм функціонування сучасного ринку праці 6. Теоретичні основи аналізу ринку праці
6	Соціально-трудова відносини зайнятості	2	семінар	1. Соціально – економічна суть, види і принципи зайнятості 2. Кількісна оцінка ефективності зайнятості населення 3. Державна політика зайнятості в Україні 4. Безробіття: суть, види та показники 5. Міжнародний досвід регулювання зайнятості
7	Організація і нормування праці	2	групова фронтальна	1. Організація і обслуговування робочих місць 2. Види норм праці 3. Класифікація нормативів праці
8	Продуктивність й ефективність праці	2	індивідуальна	1. Показники ефективності: продуктивність і рентабельність праці 2. Програми управління продуктивністю праці
9	Політика доходів і оплата праці	2	семінар	1. Рівень життя: поняття й фактори та його визначальні 2. Заробітна плата. Регулювання заробітної плати 3. Форми оплати праці. Преміювання
10	Планування праці	2	семінар	1. Планування росту продуктивності праці 2. Планування заробітної плати
11	Аналіз, звітність, аудит у сфері праці	2	групова фронтальна	1. Аналіз трудових показників і взаємозв'язок їхніх елементів 2. Звітність й аудит у сфері праці

12	Моніторинг соціально-трудої сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудоих відносин	2	семінар	1. Розробка програми соціологічного дослідження 2. Регулювання соціально-трудоих відносин
----	--	---	---------	--

6. Контроль і оцінка результатів навчання

6.1. Види контролю

Оцінювання якості знань студентів здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, правильності виконання практичних завдань та розрахунків, у тому числі запланованих на самостійне опрацювання студентом тощо.

6.2. Розподіл рейтингових балів за видами контролю

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю: усна відповідь; доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ; участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття; розв'язання задач, розрахунки показників, побудова графіків та діаграм на основі статистичних даних; письмові завдання (тестові, контрольні роботи); самостійне опрацювання тем; систематичність роботи на семінарських та практичних заняттях, активність під час обговорення питань; підготовка тез доповіді на студентську науково - практичну конференцію або виконання індивідуального науково-дослідного (практичного) завдання.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу, культура мови; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальна оцінка знань студента під час навчальних занять за кожен тему (опитування, тестування, розв'язання задач, розрахунків показників, побудова графіків та діаграм на основі статистичних даних), виконанні завдань для самостійної роботи, підготовці індивідуальних робіт - 4 бали.

До модульної контрольної роботи (МКР) допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю.

МКР передбачено за результатами вивчення тем. Для проведення модульного контролю розроблено модульні контрольні завдання. Варіанти завдань для модульного контролю є рівнозначні за трудомісткістю. За виконання завдань модульного контролю студент отримує контрольну модульну оцінку, максимальна кількість балів якої складає 10.

Студент, який не з'явився на модульний контроль (незалежно від причини), має право один раз повторно пройти модульний контроль у визначені викладачем терміни під час поточних консультацій.

Проведення підсумкового контролю успішності навчання здійснюється у формі заліку, за який студент може отримати максимально 25 балів.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного і модульного контролю та результатів заліку (максимум 25 балів).

У випадку отримання менше 60 балів за результатами загального підсумкового контролю, студент обов'язково здійснює перекладання для ліквідації академічної заборгованості.

поточний												модульний	підсумковий (семестровий)
модуль												МКР	
90												10	25
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		
5	5	6	5	5	6	6	5	5	6	5	6		

T1, T2, T3...T12 - теми змістових розділів курсу
МКР - модульна контрольна робота

6.3. Графік виконання завдань

Графік виконання завдань визначається відповідно до розкладу проведення лекційних і практичних занять з навчальної дисципліни «Економіка праці та соціально-трудова відносини».

6.4. Шкала оцінювання

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою. Поточний контроль навчальної діяльності студентів здійснюється під час практичних завдань. Він включає: експрес-опитування, врахування активності студентів під час практичного заняття. Також до цього виду оцінювання відносяться: задавання проблемних питань під час практичного заняття, прийняття участі в обговоренні питань та розв'язуванні задач.

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
A(відмінно)	90-100	Відмінно (зараховано)
B(дуже добре)	82-89	Добре (зараховано)
C (добре)	75-81	
D(задовільно)	67-74	Задовільно (зараховано)
E(достатньо)	60-66	
FX(незадовільно) з можливістю повторного складання	35-59	Незадовільно (незараховано)
F(незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	1-34	

Студенти, які набрали за результатами вивчення курсу необхідну кількість балів (≥ 60), отримують оцінку відповідно до набраного рейтингу;

Студенти, які набрали протягом семестру рейтинг з кредитного модуля менше 60 балів, зобов'язані складати залік. Максимальна кількість балів за залік складає 25 (тобто 25 відсотків від загальної кількості балів).

6.5. Форми контролю

У процесі контролю рівня сформованості компетентностей студентів використовуються такі його форми: індивідуальний, груповий, фронтальний, комбінований; самоконтроль; взаємоконтроль.

6.6. Критерії оцінювання знань студентів

Рівні компетентності	Критерії оцінювання	За 100-бальною шкалою
Низький (недостатній)	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, викладає його фрагментарно.	1-49
Середній (репродуктивний)	Студент дає неповну відповідь на запитання, володіє матеріалом на репродуктивному рівні, здатний відтворити значну його частину, робить спроби аргументувати відповідь прикладами, може відтворити значну частину теоретичного матеріалу.	50-69
Достатній (конструктивний)	Студент дає досить повну відповідь на поставлені запитання з незначними неточностями. Певною мірою володіє вивченим обсягом матеріалу, в тому числі і застосовує його при виконанні практичних завдань. Розв'язує практичні завдання в стандартних педагогічних ситуаціях, може наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок.	70-89
Достатній (творчий)	Студент дає вичерпну відповідь на запитання, виявляє ґрунтовні теоретичні знання та уміння застосовувати їх у різноманітних педагогічних ситуаціях. Може наводити переконливі оригінальні приклади з практики для доведення власної позиції.	90-100

Критерії оцінювання знань студентів на заліку з навчальної дисципліни «Економіка праці та соціально-трудова відносини»

Критерії оцінювання	За 100-бальною шкалою
Частково та поверхово розкриті лише окремі положення питання і допущені при цьому певні суттєві помилки, котрі значно впливають на загальне розуміння питання; поверхово, з помилками визначені ті чи інші поняття або сформульовані висновки з теоретичного положення, але з суттєвими помилками.	0-5
Правильно визначено сутність питання. При цьому недостатньо або поверхово розкрито більшість його окремих положень, існують окремі помилки, які частково впливають на загальне розуміння проблеми; частково і поверхово визначено те чи інше поняття або сформульовано висновок з теоретичного положення, але з неточностями та помилками.	5-15
правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання; правильно, але не повністю дали визначення поняття або поверхово проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення; правильно, але лише частково визначили те чи інше поняття або частково проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.	15-25
Правильно визначено сутність питання, але розкрито його не повністю, з незначними помилками; правильно, але лише частково визначено те чи інше поняття або частково проаналізовано і зроблено висновок з теоретичного положення.	25-30
В цілому розкрито теоретичне питання, однак не повно і з деякими неточностями. При цьому не використано на достатньому рівні обов'язкову літературу; повністю розкрито сутність поняття, подано його чітке визначення або проаналізовано і зроблено висновок з конкретного теоретичного положення.	30-35
Повно та ґрунтовно розкрито теоретичні питання, при цьому використана не лише обов'язкова, а й додаткова література; повністю розкрито сутність понять, подано його чітке визначення або проаналізовано і зроблено висновок з конкретного теоретичного положення.	35-40

7. Тематика доовідей/рефератів з дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини»

1. Аналіз показників чисельності, складу та руху населення області.
2. Шляхи підвищення ефективності використання трудових ресурсів області.
3. Актуальні проблеми формування трудового потенціалу суспільства.
4. Удосконалення та розвиток соціально-трудових відносин в області
5. Шляхи вдосконалення с соціально-трудових відносин на підприємстві.
6. Сучасні методи регулювання соціально-трудових відносин.
7. Удосконалення державного регулювання соціально-трудових відносин в Україні.
8. Удосконалення механізму соціального партнерства.
9. Шляхи підвищення рівня організації праці на підприємстві.
10. Удосконалення нормування праці на підприємстві.
11. Удосконалення використання робочого часу робітників.
12. Аналіз і шляхи підвищення продуктивності праці.
13. Комплексний аналіз і оцінка резервів підвищення продуктивності праці. 14. Удосконалення форм і систем оплати праці працівників
15. Удосконалення регулювання оплати праці.
16. Тарифна система оплати праці та шляхи її удосконалення.
17. Оцінка ефективності застосування єдиної тарифної системи оплати праці працівників бюджетних установ.
18. Удосконалення організації заробітної плати на підприємстві
19. Шляхи вдосконалення контрактної системи оплати праці.
20. Планування праці та шляхи його вдосконалення.
21. Удосконалення планування та аналізу продуктивності праці на підприємстві.
22. Шляхи вдосконалення планування та аналізу чисельності й складу персоналу підприємства.
23. Планування та аналіз заробітної плати на підприємстві.
24. Напрями вдосконалення функціонування ринку праці області
25. Підвищення ефективності використання робочої сили на ринку праці.
26. Перспективи удосконалення регулювання ринку праці.
27. Ринок праці на сучасному етапі.
28. Шляхи підвищення рівня зайнятості населення
29. Напрями подолання безробіття та підвищення зайнятості населення.
30. Підвищення ефективності моніторингу соціально-трудової сфери.

8. Перелік питань до заліку з дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини»

1. Розкрийте суть соціально-економічної категорії “оплата праці”.
2. Назвіть і охарактеризуйте основні функції заробітної плати.
3. Які вам відомі принципи реалізації оплати праці?
4. Яким законом регулюється політика у сфері оплати праці? Які є його основні положення?
5. Проаналізуйте структуру джерел доходів населення і згрупуйте їх.
6. Охарактеризуйте зміни в мінімальній середній заробітній платі відносно прожиткового мінімуму в Україні.
7. Дайте характеристику основним складовим оплати праці.
8. Як здійснюється формування заробітної плати працівника підприємства?
9. Розкрийте поняття номінальної та реальної заробітної плати.
10. Дайте характеристику структури заробітної плати.
11. Які фактори впливають на загальний рівень заробітної плати?
12. Які функції виконує заробітна плата? Розкрийте їх сутність.
13. У чому полягає державне регулювання оплати праці? Назвіть сфери державного регулювання оплати праці.

14. У чому полягає договірне регулювання оплати праці?
15. У чому полягає організація оплати праці на підприємстві? Назвіть принципи та завдання раціональної організації оплати праці.
16. Назвіть елементи тарифної системи та надайте їх характеристику.
17. Розкрийте сутність відрядної форми оплати праці. Які системи відрядної форми оплати праці існують та в чому вони полягають?
18. Розкрийте сутність колективної системи оплати праці.
19. Розкрийте сутність погодинної форми оплати праці. Які системи погодинної форми оплати праці існують та в чому вони полягають?
20. У чому полягає сутність безтарифних моделей оплати праці?
21. Назвіть елементи преміальної системи. На яких принципах має будуватись преміальна система на підприємстві?
22. Які види надбавок та доплат застосовують до тарифної заробітної плати?
23. Які складові формують фонд заробітної плати робітників?
24. Назвіть елементи структури системи преміювання, надайте їх характеристику.
25. Перелічіть правила побудови систем преміювання.
26. Розкрийте фактори, які впливають на вибір показників преміювання. Як визначити максимальний (граничний) розмір премії?
27. Назвіть основні показники, які доцільно встановлювати для преміювання основних й допоміжних робітників.
28. Які показники преміювання доцільно встановлювати робітникам- відрядникам і які для тих, що працюють за погодинною оплатою праці?
29. Розкрийте особливості преміювання службовців.
30. За якими напрямками здійснюється разове та спеціальне преміювання?
31. Розкрийте умови забезпечення ефективності систем преміювання окремо за кількісні показники преміювання, за якісні, за економію матеріальних ресурсів та сировини.
32. Як здійснюється оцінка ефективності системи преміювання?
33. Що слід розуміти під організацією заробітної плати?
34. Які форми і системи заробітної плати вам відомі? У чому різниця між ними?
35. Які є основні елементи тарифної системи організації заробітної плати?
36. Як визначається тарифна ставка робітника I розряду?
37. Розкрийте суть колективної відрядної системи оплати праці. Якою є роль коефіцієнта трудової участі ?
38. Які види доплат та надбавок існують на підприємстві?
39. Які премії використовуються для підвищення ефективності роботи персоналу?
40. Що таке безтарифна система організації заробітної плати?
41. Як визначається розмір фонду заробітної плати по підприємству в цілому?
42. Яка сутність заробітної плати, як економічної категорії?
43. Що являє собою номінальна заробітна плата?
44. Як визначається реальна заробітна плата?
45. Що таке зарібок?
46. Що Ви знаєте про ставку заробітної плати?
47. У чому полягає натуральна оплата?
48. Що Вам відомо про структуру та склад фонду оплати праці?
49. Які Ви знаєте функції заробітної плати?
50. В чому полягають основи організації оплати праці?
51. Як Ви розумієте поняття "тарифна ставка", "тарифна сітка"?
52. Коли утворилася Міжнародна організація праці і скільки вона налічує членів?
53. Якою є структура Міжнародної організації праці?
54. Розкрийте значення Міжнародної організації праці у житті нашої країни.
55. У чому полягає нормотворча діяльність Міжнародної організації праці?
56. Які основні проекти Міжнародної організації праці реалізовувалися в Україні?
57. Яку роль відіграє Міжнародної організації праці у регулюванні соціально-трудоких відносин?
58. Які конвенції та рекомендації Міжнародної організації праці регулюють колективно-

договірні відносини?

59. Назвіть основні прийоми і методи регулювання соціально-трудових відносин, що застосовуються Міжнародною організацією праці.

60. Назвіть і охарактеризуйте основні конвенції та рекомендації Міжнародної організації праці щодо захисту прав працівників.

61. Розкрийте структуру керівних органів Міжнародної організації праці.

62. Назвіть законодавчі акти України та конвенції Міжнародної організації праці, якими регулюються правові питання колективно-договірного процесу.

63. Коли і де була утворена Міжнародна організація праці?

64. Які завдання поставлені перед Міжнародною організацією праці?

65. В чому полягає різниця між конвенціями та рекомендаціями Міжнародної організації праці?

66. Які Ви знаєте конвенції Міжнародної організації праці щодо заробітної плати?

67. Чому Міжнародна організація праці звернула увагу на статистику праці?

68. Які Ви знаєте рекомендації Міжнародної організації праці та їх зміст?

69. Чому Міжнародна організація праці звернула увагу на рівне винагородження чоловіків і жінок?

70. Що являє собою міжнародний поділ праці (МПП), і в яких формах він виявляється?

71. Основні тези, що розкривають зміст міжнародного поділу праці.

72. Подібність внутрішньодержавного і міжнародного поділу праці, і в чому вона виявляється?

73. У чому полягає вплив міжнародного поділу праці на структуру національного виробництва?

74. Що сприяє розвитку міграційних процесів?

75. Що є основою регулювання міграційних процесів?

76. Які програми входять у спеціальну програму "Міграція в інтересах розвитку"?

77. Основні прийоми й методи регулювання соціально-трудових відносин, що застосовуються Міжнародною організацією праці.

78. У яких напрямках знайшли відображення міжнародні трудові норми, спрямовані на поліпшення умов праці й життя трудящих?

79. Конвенції та рекомендації і їх роль у реалізації соціально-правових відносин.

80. З чим допомогою здійснюється технічне співробітництво щодо вирішення соціально-трудових проблем?

81. За якими напрямами розробляються проекти Міжнародної організації праці з питань соціально-трудових відносин?

82. Хто здійснює дослідницьку й видавничу діяльність Міжнародної організації праці?

9. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Закон України "Про зайнятість населення" // Законодавство України про працю станом на 25 травня 1999 р. - К.: Істина, 1999.

2. Закон України "Про оплату праці" // Законодавство України про працю станом на 25 травня 1999 р. - К.: Істина, 1999.

3. Закон України "Про охорону праці". - К., 2000.

4. Кодекси України: В Т.4. - К.: АТЗТ, Право. - 1997. - Т. 4

5. Конвенція МОП №131 "Про встановлення мінімальної заробітної плати з особливим урахуванням країн, що розвиваються" від 3 червня 1970 р.

6. Конвенція МОП №168 "Про сприяння зайнятості й захист від безробіття" від 21 червня 1988 р.

7. Абрамов В. М., Данюк В. М. Мотивація й стимулювання праці в умовах переходу до ринку. - Одеса, 1995.

8. Гринькова В.М., Ястремська О.М. Проблеми управління трудовими ресурсами підприємства: Наук. вид. / В.М. Гринькова, О.М. Ястремська. — Х.: ХНЕУ, 2006. — 192 с.

9. Адамчук В. В., Романов О. В. Економіка й соціологія праці: Підручник. - М.: ЮНІТИ, 1999.
10. Богиня Д. П., Гріш нова О. А. Основи економіки праці. - К.: Знання-Прес, 2002. - 313 с.
11. Данюк В.М., Петюха В.М. Менеджмент персоналу: Навч. посібник. - К.:КНЕУ, 2006. – С. 189 - 302.
12. Денисенко М. П. Економіка підприємства: пошук шляхів розвитку: Посібник. – К.: МАУП, 2002.
13. Дергаусов М. Людські ресурси як інструмент реалізації стратегії підприємства // Економіка України. – 2003. – № 6. С. 26.
14. Дятлів В. А., Кибанов А. Я. Управління персоналом: Підручник. - М., 1998.
15. Есимова Н. И. Економіка праці й соціально-трудові відносини: Учеб допомога. - К.: Кондор, 2003. - 464 с.
16. Завіновська Г. Т. Економіка праці. - К.: КНЕУ, 2000.
17. Калина А. В. Економіка праці: Навч. посіб. - К.: МАУП, 2004. - 272 с.
18. Лысенко Ю.Г. Стратегическое управление персоналом: Издание 2 – ое, пер. и доп. – Донецк: ООО «Юго – Восток, Лтд», 2005. – С. 86 – 119.
19. Колот А. Проблеми розбудови національної моделі соціально-трудових відносин // Україна: аспекти праці. – 2002. – №5. – С. 23–28.
20. Колот А. Теоретичні і прикладні аспекти становлення і розвитку сторін соціально-трудових відносин та їх представницьких органів // Україна: аспекти праці. – 2002. – №2. – С. 15, 20–25.
21. Махсма М. Б. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. посіб. - К.: Видавництво Європ. ун-ту, 2003- 188 с.

Додаткові

22. Макаровська Т. П., Бондар Н. М. Економіка підприємства: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2003.
23. Осовська Г.В., Крушельницька О.В. Управління трудовими ресурсами: Навч. посібник. - К.: Кондор, 2003. – С. 197 - 2000.
24. Петюх В. М. Ринок праці: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 1999. - 288 с.
25. Щербак О.Г. Міжособистісні відносини мотиваційного характеру як засіб гуманізації менеджменту// Економіка і управління. – 2003. - № 1. – С. 77 – 81.
- 26.Белова А. І. Управління малим бізнесом на основі маркетингового аналізу / Монографія [Текст] // А. І. Белова, Т. І. Лозова, В. В. Гуляницький, Г. Ю. Олійник, О. А. Олійник, А. Є. Кочедикова, Є. М. Івашина. – Бориспіль: Приватний вищий навчальний заклад «Бориспільський Інститут муніципального менеджменту при Міжрегіональній Академії управління персоналом», 2018. – С. 258.
- 27.Белова А. І. Екологічні інновації як фактор збалансованого економічного розвитку / А.І.Белова / Environmental protection: Колективна монографія [Текст] // А.Є.Кочедикова / укл. Н. Журавська. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. – 140 с.
- 28.Белова А. І. Пріоритети економічного розвитку виробничого комплексу / А.І.Белова / Машини, процеси, екологія, економіка та технологія будівництва (теорія, експеримент та ефективність застосування): Колективна монографія [Текст] // А.Є.Кочедикова, С.М.Баїтова// укладач І.І. Назаренко. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. – 244 с.
- 29.Белова А. І. Технології управління структурною політикою підприємств в Україні на сучасному етапі [Текст] / А. І. Белова, А. Є. Кочедикова // Економіка та суспільство. [Електронний ресурс]– 2016. - №7 – С.201-205, Мукачівський державний університет МОН України - Режим доступу: <http://economyansociety.in.ua>. Збірник входить до науково метричної бази Index Copernicus, CiteFactor, Eurasian Scientific Journal Index, SIS.
- 30.Белова А. І. Туристична інфраструктура як чинник розвитку промислового комплексу підприємств західного регіону / А. І. Белова, О.В. Орловська // Причорноморські економічні студії: науковий журнал. – Одеса, Вид-во Причорноморського науково-дослідного інституту

економіки та інновацій МОН України, 2017. – Випуск 13-2. – С. 144 – 149. Збірник входить до науково метричної бази Index Copernicus: Indexed in the ICI Journal Master List.

31. Белова А. І. Чинники генерування ознак інноваційності задля побудови оригінального організаційно-економічного інструментарію будівельного підприємства // Зб. наукових праць Національний авіаційний університет Проблеми системного підходу в економіці – Вип. 1 (57). – Київ Видавничий дім «Гельветика» 2017. – С. 54 - 59. Засновник і видавець: Національний авіаційний університет, Реєстрація в Міжнародному центрі ISSN: 2520-2200, Розміщення на сайті НБУ ім. В.І. Вернадського: Проблеми системного підходу в економіці, Index Copernicus: Indexed in the ICI Journal Master List, Google Scholar: Проблеми системного підходу в економіці, Crossref DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200>, CiteFactor: Проблеми системного підходу в економіці, OAJSE: Проблеми системного підходу в економіці, Eurasian Scientific Journal Index: Проблеми системного підходу в економіці.

32. Alla Bielova Target functionals of innovation-investment provider of development of production-economic systems of infrastructure type. Alla Bielova USEFUL online journal, Volume 2, Issue 3, P. 1-6. 2018. <https://doi.org/10.32557/useful-2-3-2018-0001> (doi: 10.32557/useful-2-3-2018-0001) Збірник входить до науково метричної бази Index Copernicus, Google Scholar, Handle.Net®, Dimensions, OpenAIRE, BASE, Crossref, WorldCat.

33. Alla Bielova Organizational and Economic Instruments of Investment and Innovation Providing Restructuring of the Enterprise // International Journal of Engineering and Technology (UAE). Volume 7, Issue 4.8, P. 702-706. 2018. DOI: 10.14419/ijet.v7i4.8.27444. Збірник входить до науково метричної бази Scopus. The articles of the Journal are indexed/reviewed in the following databases/resources: ProQuest USA, DOAJ, Southwest-German Union Catalogue (SWB) (Germany), German National Serials Database (ZDB) (Germany), Social Science Research Center Berlin (WZB) (Germany), JournalTOCs (UK), WorldCat, CAS (USA), Bielefeld Academic Search Engine (BASE) (Germany), Ulrich's Periodicals Directory (USA), Universe Digital Library (UDL) (Malaysia), getCITED (USA), Computer Science Directory (USA), EZB - Elektronische Zeitschriftenbibliothek (Electronic Journals Library) (Germany), Issuu (USA), Academia.edu (USA), NewJour (USA), Academic Keys (USA), Science Central, Google Scholar, Serials Solutions (USA), PKP Open Archives Harvester (Canada), Research GATE (USA, EU), Directory of Research Journal Indexing (DRJI) (India), JadounScience, Open J-Gate

34. Alla Bielova The influence of globalization processes on formation of innovative environmental policy of the enterprise. / USEFUL / Maimi Volume 2, Issue 4, P. 33-43. 2018. Збірник входить до науково метричної бази Index Copernicus, Google Scholar, Handle.Net®, Dimensions, OpenAIRE, BASE, Crossref, WorldCat.

35. Alla Bielova International electronic commerce in the system of modern world economic relations. 2018/12/22/ DSpace at USEFUL.academy/ Maimi/ <https://www.doi.org/10.32557/issn.2640-9>. Збірник входить до науково метричної бази Index Copernicus, Google Scholar, Handle.Net®, Dimensions, OpenAIRE, BASE, Crossref, WorldCat.

36. Alla Bielova Two-tier integral indicator system for controlling the material flow heat-power engineering objects/ Petro Kulikov, Alla Bielova, Nataliia Zhuravska / USEFUL / Maimi Volume 2, Issue 4, P. 80-87. 2018.

37. Alla Bielova Current state and directions of development of agricultural institutional structure in Ukraine / Alla Bielova, Nadiia Novalska / USEFUL / Maimi Volume 2, Issue 4, P. 70-79. 2018. Збірник входить до науково метричної бази Index Copernicus, Google Scholar, Handle.Net®, Dimensions, OpenAIRE, BASE, Crossref, WorldCat.

38. Alla Bielova Problems of informal employment at the market of Ukraine's labor/ Alla Bielova, Svetlana Koval / USEFUL / Maimi Volume 3, Issue 1, P. 31-38. 2019. Збірник входить до науково метричної бази Index Copernicus, Google Scholar, Handle.Net®, Dimensions, OpenAIRE, BASE, Crossref, WorldCat.

39. Alla Bielova Professional aspects of the market of Ukraine / Alla Bielova, Svetlana Koval / USEFUL / Maimi Volume 3, Issue 1, P. 39-47. 2019. Збірник входить до науково метричної бази Index Copernicus, Google Scholar, Handle.Net®, Dimensions, OpenAIRE, BASE, Crossref, WorldCat.